

satellitibus et servis cinctus. Vanitas es, o dives, qui divitiis tuis confisus, omnia te posse credis. Vanitas, o mulier, quæ gratia vultus tui dominari te regi putas. « Si autem omnis homo stans et vivens est universa vanitas : quid, inquit S. Hieronymus, homo cadens, moriens et mortuus ? »

CONCIO II.

DE IIS QUÆ POST MORTEM HOMINI CIRCA CORPUS EVENIUNT.

I. Mortuus quid in domo ? — II. Quid in fanere ? — III. Quid in sepulchro ? — IV. Quid in mausoleo ? — V. Quid in ossium cumulo ?

THEMA.

Ego vox clamantis in deserto : Dirigite viam Domini. Joan. I.

Quemadmodum Christus ante primum suum adventum in mundum, voluit præmittere præcursorem suum Joannem, qui mundum innumeris vitiiis irretitum disponeret ad recipiendum Salvatorem, a blueret a vitiiis, et prædicaret ei pœnitentiam : ita ante secundum adventum suum in iudicio universali præmittet præcursores Henoeh et Eliam. Sed numquid etiam ante suum adventum, qui in iudicio cujusque particulari fiet, præmittit præcursorem aliquem qui viam Domino præparet, et homines ad recipiendum venturum iudicem disponat ? Imo vero etiam. Et quis est hic præcursor ? Mors, quæ iudicium id præcedit. Ut enim Baptistæ dictum ab ejus patre : *Præibis ante faciem Domini parare vias ejus* : ita de morte dicit Habacuc c. III. *ante faciem ejus* (Dei videlicet) *ibit mors*. Magnus præcursor Joannes : magnus etiam præcursor mors. Magnus prædicator Joannes : magnus item prædicator mors : vox clamantis Joannes, vox clamantis mors. Clamabat Joannes : *Dirigite viam Domini* ; clamabat hoc idem mors. Clamabat Joannes non voce tantum, sed victu et vestitu, quia locustas edebat, et pilis camelorum induebatur : clamabat eodem modo mors, quia et vermibus pascitur, et non nisi ossibus, vel ad summum uno linteo vestitur. Clamabat Joannes in deserto, clamabat mors in sepulchro. Baptizabat Joannes dum ad se venientes aqua mergebat : baptizabat etiam mors, quia venientes ad se terra operit. Clamabat Joannes : *Veniet fortior me post me, cujus ventilabrum in manu ejus et purgabit aream suam et congregabit triticum in horreum suum, paleas autem comburet igni inextinguibili* : clamabat hoc et mors. Terruit multos Joannes sua prædicatione, ut venirent et confiterentur peccata sua. Terret multos et mors, ut peccatorum onere, adeoque veteri homine deposito, novum induant, quo secure ad Deum iudicem hinc discedant : id quod

experientia quotidiana docet. Veniat enim mors in domum aliquam, o quam omnia silent ! O quam omnia lugent ! O quam curritur ad sacerdotem pro confessione et viatico ! Magnus itaque præcursor Joannes : magnus etiam præcursor mors. Atque utinam præcursoris utriusque vocem audiremus ! O quam bene parati non modo ad festa ventura, sed etiam ad iudicem nostrum veniremus ! Præcursorem Joannem jam hoc adventu intonantem audivimus : audivimus etiam ex parte mortem : sed nondum omnino audivimus. Prima concione deduximus hominem per viam asperam usque ad mortem : secunda, ejus animam per viam periculosam usque ad iudicium, restat ut hodie deducamus corpus, per viam lugubrem usque ad sepulchrum.

I. Clamat defunctus adhuc in domo jacens : et quid clamat ? Vide cui fidas : nimirum fidem non habendam diabolo, carni et propinquis. Diabolo, quia is persuadebat initio nobis nequaquam morituros, si comederemus de ligno vitæ ; sed fore sicut deos : et adhuc nobis persuadere non cessat, saltem non morituros tam brevi, florente ætate, etc. *O plene omni dolo*, quid sibi vult cadaver istud ? Hocce non est mori ? Ubi in eo sensus, ubi motus, ubi loquela, ubi color vividus, ubi vitæ functiones ? Hocce non est mori ? Sane quando Adam primum hominis cadaver intuitus est, quid putatis eum cogitasse ? Puto ego cogitasse : O nequam, ubi est illud tuum *Nequaquam*, de quo mihi dicebas : *Nequaquam moriemini, sed in quacumque hora comederitis, eritis sicut dii, scientes bonum et malum* ? Itane sicut dii sunt, qui ne sicut homines quidem amplius sunt ? Imo ne sicut bestia ? Itane sciunt bonum et malum, qui sensum et loquelam omnem perdiderunt ? Itane aperiuntur oculi, cum clauduntur nunquam aperiendi ? Paulo ante hoc corpus cantabat, saltabat, ludebat, epulabatur, unguentis se et serico ornat, nunc uti truncus jacet. Et verius dicere tunc defunctus potest : *Ego autem sum vermis et non homo, opprobrium hominum et abjectio plebis*. Psal. XXI. Ecce quomodo homo, unus ex diis factus est ! O quam vani sunt igitur qui dæmoni fidunt ! Itaque recte in confusionem hujus deceptoris et nostram, qui illi credidimus, toties in libro Genesis ingeminatur illud : *Et mortuus est* ; ut ita nobis ostendatur, qualis deceptor sit diabolus, et quam stulti, qui ei fidunt. Et hoc ipsum nonne quotidie nobis inculcatur, dum videmus in dies mori homines, etiam qui sibi longos promittebant dies. Nonne dicimus : Et hic vir mortuus est, et ille juvenis mortuus, etc. Et tamen ita vivimus, quasi nequaquam essemus morituri. Facit hominibus dæmon, quod carnifex reum occisurus, qui ju-

bet eum esse securum, et recitare Pater Noster, loqui cum sacerdote ; interim cum ille vix medium absolvit, caput ei amputat. Sic suadet dæmon : Nondum morieris, esto bono animo ; interim ferit hominem mortis ictu.

Secundo, etiam clamatur, ut ne fidamus carni quæ in vita adeo blanditur, seque tam speciosam monstrat, et meretricio cultu adornat, cum intus plena sit fœtore et putredine. Nam idipsum corpus, quod paulo ante sua pulchritudine spectantium ad se oculos rapiebat, plurimos alliciebat procos et certamina amoris excitabat ; vide nunc quam sit deforme, fœtidum et exosum. Hoc est illud corpus, quod olim cantilenis celebrabatur, cujus oculi pro gemmis, genæ pro rosis, os pro auro, capilli pro holoserico, vox pro melodia venditabatur. Et ubi nunc oculi illi ? Ubi genæ ? Ubi os, capilli, vox, membra delicata ? In pallorem, in fœtorem, in horrorem mutata sunt, nemo jam intueri vult : omnes occludunt nares, et festinanter transeunt ; velut si cadaver alicujus canis in via jacentis cernerent. Accede huc, juvenis, aspice et deosculare vultum amasiæ tuæ, vide quam amaveris ; veni huc, assentator, osculare manum domini tui, vide quem colueris. Sed tantum abest, ut jam diligatur ejusmodi corpus, ut potius odio sit et horrori ; et proinde defunctus verissime dicere possit : *Qui viderunt me foras, fugerunt a me*. Psal. XXX. O quam vani igitur qui carni serviunt ! Juxta lacum Asphaltitem ubi Sodoma exusta fuit, nata fuere poma, ad speciem quidem pulcherrima, intus tamen plena favilla et putredine, quæ ubi vel leviter attractares, in cinerem et favillam resolvebantur, ut refert Tertul. vel Cyprian. in car. de Sodoma. Talia sunt speciosa corpora, quæ externa quidem sui specie omnium ad se rapiunt oculos : ubi vero morte tanguntur, et dividuntur in duas partes, corpus scilicet et animam, putidissima inveniuntur. Quod si jam tale pomum haberes, num quæso tu id dentibus, admordes ? Num edere auderes ? Nequaquam credo, forte nec in manibus gestares, sed in cloacam abjiceres. Et quid colis, quid amas, quid oscularis et amplecteris, dum impudico amore carnem oblectas ? etc. Pomum Sodomiticum colis, plenum cinere et fœtore : cadaver colis. Contemplare igitur cadaver, et senties forte quod juvenis ille, qui cum ob oculorum pulchritudinem teneretur amore cujusdam sanctimonialis, illa insidias metuens, eruit sibi oculos et juveni transmisit, ut videret quid amaverit : quorum aspectu juvenis mox in alterum virum mutatus, amorem carnis cum religionis commutavit ingressu, ut scribit Sophron. in prato spirit. c. LX.

Tertio, etiam clamatur quantum fidei sit haben-

dum propinquis, qui simul ac oculos clausuris relinquent te solum in cubiculo, uno tantum accenso lumine, et in potestate eorum, qui te sepulturæ tradent : vehementer etiam urgebunt, ut quamprimum e domo ejiciaris : interim jam de hæreditate cogitabunt, rebus tuis inhiant, et multa clanculum auferent : bona vero a te parta non cum gratiarum actione, sed quasi de jure sibi debita invadent, et pro iis altercabitur : et siquidem in testamento ad pias causas aliqua legaveris, tibi maledicent, et conabuntur omnibus modis ea suppressere et retinere : quod si bene de te meritis nihil legaveris, maledicent tibi et hi. Tandem unico linteo te donabunt, et ita deplumatum ad sepulchrum efferent : quemadmodum testatum voluit de se Saladinus princeps Ægyptius, cum moriens præcepit interulam suam circumferri in castris hastæ appensam : quo omnes inteligerent nihil ipsi ex tantis opibus reliquum fuisse, præter hanc interulam. Ut refert S. Antonius II. chron. lib. XVII. cap. IX. O quam vere hic posses dicere : *Super omnes inimicos meos factus sum opprobrium et vicinis meis valde et timor notis meis* ! Ps. XXX. Et quod dixit Dominus : *Inimici domini domestici ejus* ! Matth. X. O quam cæci ergo sunt, qui tota pene vita sua liberis tantum et amicis provident, omnesque labores suos impendunt, animæ vero propriæ nihil ! Non dico malum esse, liberis prospicere, amicis benefacere ; sed malum et stultissimum esse, illis tantum et sibi non magis prospicere. O duri in vos parentes ! Interrogate jumenta : annon ipsa prius se pascunt, quam suos fœtus ? An non propriæ vitæ et salutis potius consulunt, quam pullorum ? Vidi quidem vulpeculam eripere conantem catulos suos ex ore canum undique circumcursantium ; sed ubi canes matrem arripere volebant, ipsa mox aufugit et catulos reliquit. Cur igitur vos corpori filiorum potius, quam animæ vestræ consulitis ?

II. Clamat in funere, dum effertur ad sepulchrum. Et quid hic ? O quam male remuneratur mundus ! Nimirum mundi pompam et obsequium damnat. Effertur enim aliis humeris, de propriis ædibus ; aliis cantantibus, aliis vero plorantibus, hoc est, aliis lætantibus de morte tua, aliis vero dolentibus, comitantibus notis et vicinis tuis (si tamen hæc tibi sors contingat, et non potius sepulturam asini sortiaris) qui tamen omnes simul ac depositus in sepulchrum fueris, memoriam tui deponent, et perpetua te oblivione sepelient, sepulchrum tuum nunquam forte revisuri : quorum multi postea de te male loquentur, et peccata tua propalabunt, quæ viventi obijcere non audebant. Atque ita verissime dicere tunc posses : *Oblivioni datus sum, tanquam mortuus a corde : factus sum tanquam*

vas perditum, quoniam audiui vituperationem multorum commorantium in circuitu. Ps. XXX. quasi dicat non tantum ex oculis, sed etiam ex hominum memoria, et corde abjectus sum: et quemadmodum cum vas aliquod elegans in mensa frangitur, omnes conclamant et ingemiscunt: postmodum vero ubi id in cloacam ejectum fuerit, nemo ejus meminit amplius: ita mihi evenit. Quid enim hæc pompa funebris, nisi communis ejulatus super fracto vase et defuncto amico? Sed ubi in sepulchrum ejectus fuerit, omnes ad sua redeunt et defuncti obliviscuntur, quasi nunquam eum novissent. Unde verissime Sapiens cap. V. ait: *Transierunt tamquam avis quæ transvolat in aere, cujus nullum invenitur argumentum itineris illius, sed tantum sonitus alarum verberans levem ventum.* Sonitus aeris funebris pompa est, qui tamdiu auditur, quamdiu effertur e civitate mortuus, postea non amplius. Major avis majorem strepitum facit quidem, sed æque transit, sic et dives. Quod si odorem aliquem bonæ famæ relinquis, etiam ipse parum durat apud homines. Unde Job IX. dicitur: *Dies mei pertransierunt, quasi naves poma portantes.* Quia nimirum uti naves illæ non aliud post se vestigium relinquunt, præterquam odorem aliquem, modicum durantem, ita et defunctus brevissimam sui memoriam. Et hoc est totum illud, quod tibi mundus rependit pro omni illo servitio, quod ei tamdiu impendisti. Nemo ibi tecum moratur, sed omnes mox revertuntur: ut merito id Job c. VI. dicere possit defunctus: *Fratres mei præterierunt me sicut torrens, qui raptim transit in convallibus;* quia scilicet raptim intrant cœmeterium, et raptim egrediuntur. Item quia torrens transiens madefacit lapides, postea mox relinquit siccos, quasi nunquam per eos transisset; sic oculi amicorum in morte amici madefiunt, mox postea siccantur. Unde recte Sapiens vocavit eos levem ventum percussum ab alis aviculæ, quia levis est mundus in suo luctu. O insanos igitur mundi amatores, qui tam pro inani mercede tot laboribus ei deserviunt, et placere student! O ingratum mundum, qui tam male remunerat præstita sibi obsequia! Nimirum uti Dionysius tyrannus citharædum quemdam, quem ad sui recreationem conduxerat diuque audiverat, magna spe præmii lactavit, postea vacuum dimisit, dicens se gaudium gaudio rependisse; quod inani spe repleisset animum citharædi, quemadmodum citharædus inani sono repleverat aures tyranni: ita et mundus agit cum suis asseclis. Postquam enim diu sudarunt homines, ut mundi plausum et favorem captarent, adeoque quasi inani musica eum oblectarunt: hoc solum eis rependiti mundus, quod sepeliendos comitatur et

vanissimum eis epiphonema accinit, plus sæpe vituperii, quam laudis continens. Atque ut demus nomen alicujus defuncti optimum post se relinquere odorem apud homines: quid hoc juvat mortuum, præsertim si ipse in damnatione sit? Num eum a gehenna eripere mundus potest? Num illa mundi laus pœnas ejus mitigare? Minime gentium. Sic enim et Aristoteli et Alexandro Magno nihil omnino prodest, multis in hoc mundo præconiis celebrari, cum animæ ipsorum in inferno sint, juxta illud, quod quidam vir sanctus de Aristotele dixit: «Condoleo tibi, Aristoteles, qui ubi non es, laudaris; et ubi revera es cruciaris.» Quam felices contra illi, qui nulla prorsus mundi pompa, sed inter manus angelorum cum Lazaro mendico sepeliuntur et Deo præsentantur: quia nimirum hic non mundo, sed Deo servierunt!

III. Clamat in sepulchro, cum in illud deponitur. Et quid illic clamat? O quam exigui sumus! Septem enim pedum fovea tibi fiet, satis superque ampla, cum te hic magnæ domus, multa prædia, ampla regna capere vix potuerint. Unde verissime Juvenalis dixit: «Mors sola fertur, quantula sint hominum corpuscula.» Hoc agnoscens Severus imperator, urnam sibi parari voluit, in qua sepeliretur, quam crebro manibus contrectans dicebat: «Tu virum capies, quem totus mundus capere non potuit.» Diog. Nicæn. in ejus vita. Sepulchrum igitur avaritiam damnat; cum enim sciamus nemini majorem assignatum iri habitationem, et ante hujus ingressum omnes spoliandos, qui fit obsecro, quod sua mediocritate nemo vult esse contentus sed novis et novis opibus accumulandis perpetuo inhiat. «Fertur Constantinus, (inquit Eusebius in ejus vita l. IV. c. XXIX et XXX.) cui-dam ex suis aliquando prehensio dixisse: Quousque tandem, o bone, inexplibilem hanc avaritiam cumulamus? Deinde hasta quam tenebat, humi descripta humani corporis forma: Omnes inquit, vitæ divitias et totius orbis opes si haberes, tamen plus hoc a me circumscripto loculo non possidebis: et si illud fortasse possederis.» Jam igitur si scias te a morte penitus spoliantum, quid est quod adeo superfluas quæris opes? Nescis evenire tibi, quod canibus venatoriis solet, qui ostensa sibi a venatoribus præda, in eam incitantur et dimittuntur cum clamore: Cape, rape, cape, rape. Sed cum prædam apprehenderint post multam fatigationem, tunc venator baculo tundit canum ora lateraque, perpetuo clamans: Relinque, relinque; atque ita canibus prædam eripit, qui eam cum dolore relinquere coguntur. Ita diabolus ostendit hominibus lucra, divitias, honores, et incitat eos ad persequendum: Ecce tibi ingens lucrum: equita, naviga, curre. Ubi vero prædam vix magno la-

bore, timore, periculoque et jam senescentes ceperint, tum adest mors venator, et per morbos imprimis capita eis contundit, postmodum prædam omnino eripit, maximo eorum dolore.

IV. Clamat in monumento seu mausoleo: o quam imbelles sumus? Quantus vero Deus, qui etiam potentissimos quosque humiliare, et modico saxo claudere potest! Quid enim monumenta illa marmorea sunt, nisi trophæa victoriæ, quam obtinet Deus de potentibus, sapientibus, divitibus? Dicuntur quidem ea erecta esse ad honorem talis vel talis domini defuncti: sed revera potius honorem Dei testantur et loquuntur, cujus potentiæ omnes cedere et subijci debuerunt: infirmitatem vero hominis, qui omnibus suis opibus, viribus et scientiis salvare se non potuit. Et hoc agnoscens Maximilianus I. imperator moriens jussit, ut quando inter vivos esse desiisset, cadaver suum omni hominum sorti conspiciendum proponeretur: «Ut ita, aiebat, vel meo exemplo discant omnes, nulla diademata, opes nullas, nec nulla imperia a morte eripere possidentem.» Reinhard. Hadamar. in instit. princip. Atque hanc ob causam Græcorum imperatoribus noviter electis quatuor genera lapidum de more afferebantur (ut refertur in vita S. Joannis eleemos.) ut inde eligerent, quonam e marmore sepulchrum sibi construi vellent. Hac enim specie monebant imperatorem suum Græci, non jam deliberandum esse imperatori de morte (quæ ei certissima esset) sed tantum de sepulchro, quomodo sepeliri vellet. Et propterea Alexandri Magni, qui immortalis haberi volebat, monumentum adeo irriserunt philosophi illi, cum ad illud confluisissent, quemadmodum refert Petrus Alphonsus. Unus dicebat: Heri totius terræ spatiositas Alexandro non suffecit, nunc trium quatuorve ulnarum spatium illi sufficit. Aiebat alius: Heri potuit Alexander a morte multos liberare, hodie seipsum non potest. Alius cum aureum ejus loculum videret: Heri Alexander ex auro fecit thesaurum, hodie aurum facit ex ipso thesaurum. Alii: Heri Alexander terram oppressit, hodie a terra opprimitur. Ejus mater Olympias videns eum per aliquot dies insepultum jacentem, lamentabunda exclamavit: O fili, qui cœli particeps esse studebas, ne iis quidem potiri jam vales, quæ mortalium communia sunt.

V. Clamat in ossium aggere, quid de proximo nostro sentire debeamus; nimirum omnes nos fratres esse, et neminem super alium extolli debere; siquidem in eundem locum omnium ossa sine omni præminetia aut discretionem congeruntur, ita ut nec unicum ab altero discerni queat, quis rusticus, quis nobilis fuerit. Unde S. Augustinus lib. III. de natura et gratia, ait: «Respice sepulchra, et vide qui servus et domi-

nus, qui dives et pauper, etc.» Et Alphonsus rex Aragoniæ dicebat cinerem esse, qui principes ac privatos, divites et pauperes exæquaret. Parnorm. lib. IV. de gest. Alphons. «Ac propterea mors describitur cum falce, Apoc. XIV. (uti et communiter pingitur) quia uti falx æque secat aristas altiores ac humiliores, omnesque demum æquat, cum in unum fasciculum colliguntur, ita facit et mors. Quando cum latrunculis luditur, tum rex primo loco, secundo regina, postmodum rustici collocantur: ast finito ludo omnes in unum conjiciuntur sacculum, et fiunt æquales. Ita in mundo quidem alter alteri præfertur: sed in morte omnes fiunt pares. Obibat aliquando Diogenes sepulchra et conabatur discernere inter ossa nobilium et ignobilium, dominorum et servorum; sed frustraneo labore: fatebatur enim discrimen se nullum invenire. Fertur equidem nobilis quidam percontanti stulto suo, discrimen id assignasse, quod crania quidem alba et nitida nobilium fuissent, nigricantia vero et maculosa plebeiorum. Sed et hic impegit: nam cum postea vidisset stultus ille, quosdam in patibulo pendulos, quorum crania ob pluvias et tempestates erant valde nitida, quæsivit e suo domino, num et isti nobiles fuissent? Mirandum itaque vehementer, quod unus adversus alterum infletur, nobiliores præsertim adeo contemnunt humiliores, quasi specie ab illis differrent, cum sciamus omnibus esse eandem nascendi et moriendi conditionem. Apud Pellionem bene convenimus. Et hoc quidem merito dicimus ad invicem: Nam Pelio iste Deus est, qui nobis omnibus pellem induit (qui etiam vestes pelliceas primis nostris parentibus fecit) cum carne mortali nos vestivit, hanc vero nobis iterum detrahit per mortem, et in terræ gremio quasi in tinctura macerat, ac tandem omnes conjungit et commiscet, dum in uno aggere ossa omnium inter se confundit. Itaque cum dominus et servus nequeunt convenire, expectent parumper; apud Pellionem istum omnes convenimus. Quando maritus nimis prodigus, uxor nimis avara est, ideoque convenire nequeunt; expectent parumper, etc. quando duo se mutuo tolerare nequeunt, quia capitali odio flagrant; expectent, etc. quando duo se mutuo ad necem quærunt; expectent, etc. quando duo se mutuo amant et sicut optant, convenire nequeunt; expectent etc. Ita Apollonius Thyanæus ad Nervam imperatorem, qui ejus præsentiam et alloquium desiderabat, rescripsit: «Nos quidem, o rex, diu simul erimus, ubi neque nos alii, neque alii nobis imperabunt: significans utrumque cito moriturum (id quod brevi contigit). Philostor. l. VIII. de vita Apollonii.

Quod si jam unum ex craniis vel ossibus illis juxta hodiernum Evangelium interrogaremus:

Tu quis es? aliud non audiremus, quam quod Joannes respondit: *Non sum*. Tunc ex omnibus his potentissimus, sapientissimus, opulentissimus, pulcherrimus? *Non sum*. Tunc es ille citharædus, saltator, disputator? *Non sum*. Tunc illa saltatrix, speciosissima dea urbis nostræ: *Non sum*. Ita interrogabant et stupebant prætereuntes Jezabelem a canibus devorata: *Hæcne est illa Jezabel?* IV. Reg. IX. Hinc sunt illi oculi, illa labia, etc. Non sunt. Quid ergo es? *Ego vox clamantis in deserto*. Et quid clamas? *Dirigite viam Domini*. Et quomodo dirigenda? Nolite credere diabolo, quia decipit: nolite fidere carni, quia inficit: nolite fidere sanguini, quia deserit: nolite fidere mundo, quia deficit: nolite fidere mammonæ, quia officit: nolite fidere potentia, quia non sufficit: nolite fidere superbia, quia interit. Si hanc vocem audiremus, sine dubio viam Domini dirigeremus. Audiebat aliquando S. Augustinus I. VIII. confess. c. XII. nondum conversus vocem clamantis: *Tolle lege, tolle lege*. Sed nondum eam agnoscens, cogitabat non forte pueri ludentes tale quid clamare solerent. Sed quia nihil horum audierat, librum accepit, legere incepit et obvium statim locum arripiens, inde conversus est. Non est ludus puerorum, vox ista defunctorum. Vox Dei est præcursoris mortis est, volentis nos præparare ad iudicium. Igitur tolle aliquod cranium vel os defuncti, lege in eo: et quid legis? Idem quod Augustinus legit: *Non in commensationibus et ebrietatibus: non in cubilibus et impudicitis; non in contentione et æmulatione: sed induite Dominum Jesum Christum*. Rom. XIII.

CONCIO III.

EXTREMI JUDICII ET JUDICANDORUM MANIFESTATIO.

I. Manifestabuntur omnia peccata. — II. Accusabuntur rei: 1. a propria conscientia, 2. a diabolo, 3. a læsis, 4. a Christo, 5. a creaturis omnibus.

THEMA.

Tu quis es? Joan. I.

Facillima videtur esse quæstio hæc: Tu quis es? Revera tamen difficillima est, quia si Thaleti e septem sapientibus uni credimus, nihil difficilius, quam nosse seipsum. Thaleti assentitur Chilon, et ipse sapientum illorum unus qui solebat dicere: *Cave tibi ipsi*, sive *a teipso*; mōens isto verbo, sibi quemque maxime debere suspectum esse, propterea quod sæpe homo sibi ipsi maxime sit hostis. Laert. l. 1. Utrique ad stipulatur Moyses, qui hoc idem fere dixit Deut. XV. juxta Septuaginta scilicet: *Attende tibi ipsi*. (ubi Vulgata legit: *cave*). Nimirum homines multo sæpius et turpius decipiunt seipsum, quam ab aliis decipiuntur. Existimant se justos, quos tamen aliquando in iudicio divino,

maximo suo damno et dedecore deprehendent injustos. Propterea ad quæstionem illam: *Tu quis es?* noluit Joannes categorice respondere, timens sibi ipsi, ne forsitan se deciperet. Vocem se esse dixit, hoc est, rem obscuram, quæ audiri quidem, sed nec videri, nec discerni potest. Neque S. Job respondere ad hoc ausus est. Ait enim ipse c. IX. *Si simplex fuero, hoc ipsum ignorabit anima mea*. Neque Apost. Paulus, qui I. Cor. IV. ait: *Sed neque me ipsum iudico. Nihil enim mihi conscius sum, sed non in hoc justificatus sum: qui autem iudicat me Dominus est*. Unde ibidem quæstionem hanc remittit ad diem iudicii, cum immediate subdit: *Itaque nolite ante tempus iudicare, quoadusque veniat Dominus qui et illuminabit abscondita tenebrarum, et manifestabit consilia cordium*. Ita est, auditores, ita est. Omnes hic sub nube sumus. Unus ille dies clare nobis ostendet, qualis quisque sit. Id quod nunc audiemus.

I. Manifestabuntur omnia omnium peccata juxta verum illum: *Cunctaque cunctorum cunctis arcana patebunt*. Sicut enim inter homines, iudice sedente pro tribunali proponuntur facta eorum, qui iudicandi sunt, ut omnes videant sententiæ æquitatem: ita in magno illo et supremo tribunali publice proponentur omnia facta, dicta, cogitata, quæ præmio vel pœna digna, ita ut omnes et singuli intelligere possint, quid boni vel mali tota vita fecerint tam alii quam ipsimet. Hoc indicat Scriptura, cum ait Dan. VII. *Judicium sedit et libri aperti sunt*: et Apoc. XX. *Vidi mortuos magnos et pusillos, stantes in conspectu throni; et libri aperti sunt: et alius liber apertus est qui est liber vitæ: et iudicati sunt mortui ex his, quæ scripta erant in libris, secundum opera ipsorum*. Libri hi conscientia sunt singulorum in utramque partem, quæ in iudicio revelabuntur, ut scribit S. Hieron. in Dan. VII. et S. Ephrem l. de vera pœnitentia c. IV. «Formidabiles, inquit, libri aperientur, in quibus scripta sunt opera nostra et actus et verba et quæcumque egimus in hac vita: nec solum actus, sed et cogitationes et intentiones cordis.» Confirmat idem Apost. I. Cor. IV. cum ait: *Nolite ante tempus iudicare quoadusque veniat Dominus, qui et illuminabit abscondita tenebrarum, et manifestabit consilia cordium, etc.* Ubi etiam indicat modum, quo hoc fiet, per illuminationem scilicet mentium, quæ ita illustrabuntur a Deo, sicut colores et formæ rerum, quæ noctu latent in tenebris, a sole illustrantur et fiunt omnibus conspicuæ, ita ut non modo seipsum quisque, sed et alios aliorumque gesta intueri possit una cum omnibus circumstantiis et meritis eorum. Et quemadmodum sol restituit rebus colorem suum, quem nox atra illis abstulisse visa est; sic illucescente illo sole justitiæ, unus-

quisque suum genuinum et verum referet vulgum. Sane de nocte putrida ligna videntur esse lumina, et vermiculi lucentes videntur esse stellulae, sic in mundo reprobi multoties videntur esse justis et sanctis. Itaque primo patebunt omnia facta notoria omnibus hominibus, perinde ac ipsis patratibus; vel ac si in conspectu omnium essent patrata. Deinde patebunt omnia occulta in angulis et tenebris peracta: interna quoque uti cogitationes, desideria, intentiones. Tertio, speciatim patefient omnium doli, fraudes, occultæ machinationes, hypocrieses. Quarto, peccata in confessione occulta vel negata, peccata quæ non advertimus, vel oblitui fuimus, vel quæ pro peccatis non habuimus, uti etiam peccata aliena. Omnia hæc quamprimum patrantur, referuntur in libros illos; qui hic quidem clausi sunt, aperientur vero in iudicio et patebunt toti mundo.

Cogitate hic in primis, auditores, quanta sit futura electorum gloria, cum eorum virtutes et virtutum opera quæ hic occultare studuerunt, quæque mundus derisit, cum ingenti gloria mundo ostentabuntur! Quam sordebunt ibi vitia! Quam virtutes coruscabunt! Quam gloriosum erit tunc, sese humiliasse, sua merita auxisse, et tamen interim occultasse, aliis se subjecisse, infimum locum ambiisse, injurias illatas æquo animo tolerasse, innocentiam suam non prodidisse, concupiscentias fransse? Huc respexit Dominus, cum suadens sedere ultimo loco, dixit: *Tunc erit tibi gloria coram simul discumbentibus*; cum scilicet audies: *Amice, ascende superius*. Luc. XIV. Huc respexit Apost. cum I. Cor. IV. dixit: *Tunc laus erit unicuique a Deo*. Ac licet etiam peccata illorum dimissa revelentur, id tamen non ad ignominiam, sed ad gloriam potius cedet illis.

Cogitate deinde, quantus sit faturus impiorum pudor, cum universæ iniquitates eorum, quas tectis et parietibus ædium suarum occultabant, cum viverent, coram oculis totius mundi delegentur? Imprimis quantum confundentur illi, qui gravissima et enormia scelera perpetrarunt, quibus patrandis angulos, tenebras et noctem quæsierunt? Si enim fures, latrones, venefici adeo confunduntur cum in foro lectis eorum sceleribus, publico et infami supplicio afficiuntur, coram exiguo populo unius civitatis, ut multi sibi necem inferant in carceribus, ne in theatrum producantur: quid erit stare in conspectu totius mundi, et audire quodammodo reperi coram omnibus stentorea voce scelera sua? Moyses cum adhuc in aula Pharaonis commoratus, occidisset aliquando Ægyptium, qui percusserat Hebræum, undique circumspiciens abscondit eum sabulo. Hoc vero cum quidam

I.

Hebræus advertisset, et altero die ei exprobrasset, timuit Moyses dicens: *Quomodo palmæ factum est verbum istud?* Exod. II. Si ergo Moyses territus fuit, quod unico Hebræo, viro de gente sua pateret ejus homicidium: quid erit diffamari de omnibus suis peccatis coram amicis et inimicis, coram notis et ignotis, coram Deo, angelis et hominibus? Caute quidem et circumspicte patrantur scelera graviora, sed nulla circumspicte Deum inspectorem fugit.

Deinde quam confundentur, qui per omne nefas innocentes persecuti sunt, spoliaverunt, condemnarunt, prætextu tamen justitiæ: cum eorum dolus, violentia et malignitas patebit toti mundo! S. Cyprianus martyr I. IV. ep. IX. scripsit ad Florentium criticum et obtrectatorem suum: «Hæc pro animi mei pura conscientia et Domini et Dei mei fiducia rescripsi. Habes tu litteras meas et ego tuas: in die iudicii ante tribunal Christi utraque recitabuntur.» Sic Edmundus Campianus soc. Jesu in Anglia martyr in l. X. ration. alloquens impiam Angliæ reginam: «Veniet, inquit, Elisabetha, dies ille, qui tibi liquido demonstrabit, utri te dilexerint, societas Jesu, an Lutheri progenies.» Væ nunc succumbenti, siquidem hic justus et victor haberi voluit.

Quantum confundentur Christiani ficti, amici falsi, infideles famuli, et quotquot denique sub ovina pelle lupum absconderunt, cum eis larva detrahetur? Ut enim inepti pictores, cum sub velo (ne videlicet in contemplatione sua perturbentur) depinxerunt ædes publicas, remoto velo et exposita ad conspectum pictura, omnium prætereunantium censuris taxantur et exploduntur: ita quoque impii, qui hic sub velo et pallio fidei, amicitia, religionis, turpiter vixerunt et suamet animas fœde conspurcarunt, in die iudicii cum remoto velo hominibus patefient, omnium cachinnis et ludibriis excipientur, juxta id Thren. II. *Plauserunt super te manibus omnes transeuntes per viam; sibilaverunt et moverunt capita sua super filiam Jerusalem: Hæcne est urbs, dicentes, perfecti decoris, gaudium universæ terræ?* Apparebit in hac domo seu in anima pictam fuisse sagam, in illa canem impudicum, in alia furem, etc. et dicetur: *Hæcne est illa matrona tam in templis frequens? Hæcne est illa tam honestus, etc.?* In vitis PP. I. V. tit. de compunctione: *Monachus quidam qui negliger vixerat, ægrotans raptus fuit ad iudicium, et invenit matrem suam jam mortuam cum iis qui iudicabantur. Illa autem ut vidit eum obstupuit et dixit illi: «Quid est hoc, fili? Et tu in hunc locum condemnationis jussus es venire? Ubi sunt sermones tui, quos loquebaris dicens: Volo salvare animam meam?» Confusus*